

142223 - Boşanmanın önüne geçmek için şer'i kısıtlamalar

Soru

Ben Müslümanım ve Allah'ın hikmetine inanıyorum. Bize sorun gözükse de bize en yararlı olanı bilen yüce Allah'tır. Ancak benim aklımda bazı problemler var. Evlilik akitlerinin bu denli zorlaştırılmasının hikmeti, kişileri kötülüklerden uzaklaştırmak ve toplumu korumak olduğunu biliyorum. Peki, neden İslam'da boşanma bu denli kolay onu anlamıyorum. Yani sadece bir kelimeyle şahitler olmadan ve ilan yapılmadan evlilik sona eriyor. Bununla beraber boşanma üç talakla sınırlıdır. Bu durum, aileleri yıkmayı kolaylaştırmıyor mu? Ayrıca, boşanmada şahitlerin olmaması, boşanan kadın eşi tarafından boşandığını kanıtlayamaması; haksız yere miras talep etme veya zina ile hamile kalıp çocuğu boşandığı erkeğe nispet etmek gibi kötülüklerin olabileceği anlamına gelmez mi?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

İslam, evliliği emretmiş ve onun getirdiği faydalar vesilesiyle evliliğe teşvik etmiştir. Boşanmayı ise sıkı tutmuş ve kolay olmadığını belirtmiştir. Erkeğin boşanma konusunda kısıtlamalara ve kurallara tabi olmasını sağlamıştır. Boşanmayı erkeğin istediği zaman yapacağı bir iş olarak bırakılmamıştır. Şayet Müslümanlar bu kurallara uysalardı, boşanmalar azalardı ve sadece gerçekten gerekli durumlarda olurdu. Ancak çoğu insan bu kuralları göz önünde bulundurmayıp Allah'ın sınırlarını aşmış ve bu yüzden boşanmalar artmıştır. İslam'ın boşanmayı kolaylaştırdığını düşünenler ise yanılmıştır.

Boşanmanın azalması için Allah'ın meşru kıldığı hükümlerden bazıları şöyledir:

1-Boşamada asıl olan yasak olmasıdır. Bu yasak ya haram ya da mekruh yoluyladır.

Şeyhul İslam İbn Teymiyye-Rahimehullah- derki: "Boşanmanın aslı yasaktır, ancak zaruret olduğu

kadarıyla mübah kılınmıştır. Sahih bir hadiste Câbir'den (ra) rivayet edilen şu sözlerde Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurduğu geçmektedir: "Şeytan, tahtını su üzerine kurar, sonra çetelerini insanlara gönderir. Çetelerinden onun yanında en yakın mertebede bulunanlar, insanlar arasında en çok fitne çıkaranlardır. Bunlardan biri, Şeytanın yanına gelir ve: Falanla o kadar uğraştım, nihayet onu şu ve şu halde bırakıp geldim der. İblis te ona, Vallahi bir şey yapmış değilsin. Diye karşılık verir. Bir başkası gelir, o da: Ben falan adamla uğraştım, nihayet onunla ailesini birbirinden ayırdım. Der, İblis onu yanına yaklaştırır ve ona: Sen ne iyi yapmışsın! Diye cevap verir.' Allah, sihri kötilediği ayette şöyle buyurur: "İnsanı, karı kocayı ayıran şeyi öğrenirler." (Bakara/102)" 'Mecmuul Fetava/33-81'

Başka bir yerde ise şöyle der: Eğer zaruret olmasaydı, delillerin gereğince haram olurdu. Buna işaret eden deliller ve naslar mevcuttur. Ancak Allah, onu zaman zaman kulların ihtiyaçlarından dolayı bir rahmet olarak izin vermiştir. 'Mecmuul Fetava/32/89'

2-Yüce Allah boşama hakkını kadına değil de erkeğe vermiştir.

Eğer boşanma kadının eline verilseydi, şu anki durumdan kat kat boşanma vakası görürdük. Çünkü kadının duygusal tepkilerde daha kolay etkilenme ve karar alma konusunda aceleci olma eğilimi vardır. Hanefi alimi İbnül Hümam rahmetullahi alayh, boşanma hakkının kadınlara değil de erkeklere verilmesinin güzel yönlerinden biri de, erkeklerin kendilerine daha fazla hakim olmaları ve durumların sonuçlarını daha iyi değerlendirmeleri olduğunu belirtmiştir. "Fethu'l-Kadir" (3/463) kitabına bakınız.

3-Bir adamın karısını adet döneminde veya temizlik döneminde cinsel ilişki sonrası boşaması caiz değildir.

Fakihler bu konuda farklı görüşler ileri sürmüşlerdir; bu tür bir boşanmanın gerçekleşip gerçekleşmeyeceği konusunda ihtilaf vardır. Bu konunun ayrıntılı açıklaması için (72417) numaralı sorunun cevabına bakınız.

Dolayısıyla, bir adamın karısını adet döneminde veya temizlik döneminde cinsel ilişki sonrası boşamak istemesi durumunda, karının bu dönemi bitirmesini beklemeli ve ardından onu temizlik

döneminde cinsel ilişki kurmadan boşamalıdır. Bu bekleme süresi bazen bir ay kadar sürebilir. Genellikle, bu bekleme süresinin ardından koca boşamadan vazgeçer veya boşanma sebebi ortadan kalkar.

4- Boşanma sonrası kadın evinden çıkarılmaz. Ayrıca kadın evinden çıkması da caiz değildir. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: "Ey peygamber! Kadınları boşamak istediğinizde, onları iddetlerini dikkate alarak (temizlik hâlinde) boşayın ve iddeti sayın. Rabbiniz olan Allah'a karşı gelmekten sakının. Apaçık bir hayâsızlık yapmaları dışında onları (bekleme süresince) evlerinden çıkarmayın, kendileri de çıkmasınlar. Bunlar Allah'ın sınırlarıdır. Kim Allah'ın sınırlarını aşarsa, şüphesiz kendine zulmetmiş olur. Bilemezsin, olur ki Allah, sonra yeni bir durum ortaya çıkarır." (Talak 1)

Bu hüküm, çiftlere sorunlarını çözme ve eşlerin birbirlerini başkalarının müdahalesinden uzak bir şekilde sorunu tekrar gözden geçirmelerine fırsat tanır. Başka tarafların müdahalesi, genellikle düzelme değil de bozulma sebebi olabilir. Eğer kadın, boşanma gerçekleştiği anda evinden çıkarsa, bu genellikle çatışmayı artırır ve kocanın geri dönmeme konusunda daha ısrarcı olmasına neden olur. Bu da gerçek hayatta sıkça görülen bir durumdur. Allah, aynı ayette bu hükmün hikmetini şöyle açıklar: "Bilemezsin, olur ki Allah, sonra yeni bir durum ortaya çıkarır." Bu, durumun değişmesi ve kocanın karısını yeniden gözden geçirmesi anlamına gelir.

5-Şeriat kocanın sahip olmuş olduğu talak hakkını üç ile sınırlandırmıştır.

Bu hükmün hikmeti apaçıktır; bu, bir adamın boşanma kararını pişmanlık duyduğunda eşini yeniden gözden geçirebilme fırsatı bulmasını sağlar. Böylece, her iki tarafın da yanlışlarını düzeltebilme imkanı doğar ve kocaya ikinci bir şans verilir. Üçüncü boşanma durumunda, genellikle ilişkinin düzelmeyeceğine ve ayrılık dışında bir çözüm olmadığına işaret eder.

Tahir İbn Aşur-Rahimehullah- şöyle demiştir: "Bu hükmün hikmeti, eşlerin birbirlerinin haklarına hafife almasını önlemek ve onları boşamayı oyuncak haline getirmemektir. Bu yüzden, kocaya ilk boşanma hakkı hata olarak verilir, ikincisi deneme olarak ve üçüncüsü ayrılık olarak.

Peygamberimiz (s.a.v.), Musa ve Hızır kıssasında şöyle buyurdu: 'Musa'nın ilk hatası unutmaktı, ikincisi bir şart ve üçüncüsü ise kasıttı. Bu nedenle Hızır ona üçüncüsünde şöyle dedi: "Bu, seninle

aramızdaki bir ayrılıktır" (Kehf/78).' (Buhari, Ahmed) "Al-Tahrir wa al-Tanwir" (2/415) kitabına bakınız.

Hanefi alimi İbnül Hümam-Rahimehullah- boşanma hakkının üç olarak belirlenmesinin hikmetini şöyle açıklar: "Çünkü nefis, yalan söyler ve bazen bir şeyin ihtiyaç olmadığını veya terkedilmesi gerektiğini gösterir. Ancak, bir hata yapıldığında pişmanlık duyulur ve bu sıkıntıya dayanmak zordur. Bunun için Allah, kişiyi birinci seferinde denemesi için kıldı. Eğer kadın doğru yoldaysa, iddet dönemi sona erene kadar geri dönmek için fırsat olur. Sonra ikinci boşanmada nefis yine aynı hataya döner ve koca boşanmayı düşünürse, kendisi için neler olacağını göz önünde bulundurur. Üçüncüsü gerçekleşmeden önce, kişi kendini ve kendi durumunu test etmiş olur. Üç kez den sonra, mazeretler geçersiz hale gelir. (Şerh Fethu'l-Kadir) (3/465, 466) kitabına bakınız.

6- Kadının kocasına karşı kibirlenmesi veya ona karşı üstünlük taslaması söz konusu ise; kadına nasihat etmek, yatağını ayırmak ve ona hafifçe vurma hakkı, meşrudur. Allah (azze ve celle) şöyle buyurmuştur: "Evlilik yükümlülüklerini reddederek başkaldırdıklarını gördüğünüz kadınlara öğüt verin, onları yataklarında yalnız bırakın. (Bunlar fayda vermez de mecbur kalırsanız) onları (hafifçe) dövün. Eğer itaat ederlerse, artık onların aleyhine başka bir yol aramayın. Şüphesiz Allah, çok yücedir, çok büyüktür." (Nisa/34)

Dolayısıyla karı-koca arasında olan ne hafif bir tartışmadan ötürü direkt olarak talak konusu açılmamalı, aralarında olan problemin çözümü için daha farklı yollar izlenmelidir.

7-Karı-koca arasında meydana gelen problemde aralarını çözecek bir hakem tayin etmek meşrudur. Allah (azze ve celle) şöyle buyurmuştur: "Eğer karı-kocanın arasının açılmasından endişe ederseniz, erkeğin ailesinden bir hakem, kadının ailesinden bir hakem gönderin. İki taraf (arayı) düzeltmek isterlerse, Allah da onları uzlaştırır. Şüphesiz Allah, hakkıyla bilendir, hakkıyla haberdardır." (Nisa/35)

Görüldüğü gibi eşler arasındaki sorunun çözümü mümkün olmadığında, iki hakem aracılığıyla başka bir çözüm denemesi olmalıdır. Bu, İslam'ın boşanmanın meşruluğunu ve gerçekleşmesini kolaylaştırmadığını, aksine bunu sıkılaştırdığını ve erkeği sınırladığını gösterir, böylece boşanma

olasılığını azaltır. Bu durum ise sadece boşanmanın Allah katında istenmeyen bir durum olduğu ve hoş karşılanmadığı içindir.

Şeyh Abdulaziz bin Baz- rahmetullahi aleyh'e- şöyle sorulmuştu:

İslam, eşler arasındaki anlaşmazlıkları çözmek için boşanmayı son çare olarak koymuştur ve boşanmadan önce ilk başvurulacak çözümleri belirlemiştir. İslam'ın, boşanmadan önce eşler arasındaki anlaşmazlıkları gidermek için koyduğu çözümleri açıklar mısınız?

Şeyh şöyle cevap verdi: Allah, eşler arasındaki uzlaşmayı sağlamak ve boşanma tehlikesini uzaklaştırmak için çeşitli yollar belirlemiştir, bunlar arasında vaaz verme, yatakta eşini terk etme ve hafifçe vurma da bulunur, eğer vaaz ve terk etme çözüm getirmezse. Allah'ın dediği gibi: 'Evlilik yükümlülüklerini reddederek) başkaldırdıklarını gördüğünüz kadınlara öğüt verin, onları yataklarında yalnız bırakın. (Bunlar fayda vermez de mecbur kalırsanız) onları (hafifçe) dövün. Eğer itaat ederlerse, artık onların aleyhine başka bir yol aramayın. Şüphesiz Allah, çok yücedir, çok büyüktür.' 'Nisa/34'

Aynı şekilde aralarını ıslah edecek iki taraftan da birer hakemin tayin edilmesi de vardır. Allah (azze ve celle) şöyle buyurmuştur: "Eğer karı-kocanın arasının açılmasından endişe ederseniz, erkeğin ailesinden bir hakem, kadının ailesinden bir hakem gönderin. İki taraf (arayı) düzeltmek isterlerse, Allah da onları uzlaştırır. Şüphesiz Allah, hakkıyla bilendir, hakkıyla haberdardır." 'Nisa/35'

Eğer bu yöntemler işe yaramaz ve barış sağlanamaz ve tartışma devam ettiği durumda; şayet sebep kadından kaynaklanıyorsa, kocaya boşanma hakkı verilir. Eğer sıkıntı kocadan kaynaklanıyorsa veya onun düşmanca davranışları varsa ve buna rağmen koca onu boşamazsa, o zaman kadının mal ile boşama isteme hakkı tanınır. Allah (c.c) şöyle buyurmuştur: "(Dönüş yapılabilecek) boşama iki defadır. Sonrası, ya iyilikle geçinmek, ya da güzellikle bırakmaktır. (Evlilikte) tarafların Allah'ın belirlediği ölçüleri koruyamama endişeleri dışında kadınlara verdiklerinizden (boşanma esnasında) bir şeyi geri almanız, sizin için helâl olmaz. Eğer onlar Allah'ın belirlediği ölçüleri gözetmeyecekler diye endişe ederseniz, o zaman kadının (boşanmak

için) bedel vermesinde ikisine de günah yoktur. Bunlar Allah'ın koyduğu sınırlardır. Sakın bunları aşmayın. Allah'ın koyduğu sınırları kim aşarsa, onlar zalimlerin ta kendileridir." 'Bakara/229'

Şüphesiz iyilik üzere ayrılmak şer üzere bir arada kalmaktan daha hayırlıdır. Allah (c.c) şöyle buyurmuştur: "Eğer ayrılırlarsa, Allah bol lütuf ve nimetiyle onların her birini zengin kılar (başkalarına muhtaç bırakmaz). Allah, lütfu geniş olandır. O, hüküm ve hikmet sahibidir." Nisa/130'

Aynı sahih rivayette; Sabit b.Kays el-Ensari r.a'nun hanımı kendisine duyduğu sevgisizlik nedeniyle onunla kalmak istemediği için boşanmayı istediğinde, Resulullah (s.a.v), Sabit'e boşanma talebini kabul etmesini emretmiştir. Böylece karısı ona bahçesini vererek onu razı etmiş o da, bahçeyi kabul edip onu boşamıştır. (Buhari)

Fetava Ulema el Beled el Haram s. 494,495

En iyisini Allah bilir.